

Planerad gång- och cykelbana längs

Norrviksvägen

Arkeologisk förundersökning av del av 92:2
(f.d. Spånga), 255:4, 255:8, RAÄ 405:1, 405:2,
och Järfälla kommun, Uppland

Göran Werthwein
Rapport 2004:4

Planerad gång- och cykelbana längs

Norrviksvägen

Arkeologisk förundersökning av del av 92:2
(f.d. Spånga), 255:4, 255:8, RAÄ 405:1, 405:2,
och Järfälla kommun, Uppland

Göran Werthwein
Rapport 2004:4

Rapporten finns i PDF-format på adressen
www.lansmuseum.a.se

 STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Box 6176 102 33 Stockholm
Tel 08-690 69 60 Fax 08-32 32 72
Besöksadress: Klarahuset, Sabbatsbergsvägen 6
Hemsida www.lansmuseum.a.se

Tidaxel: Mats Vänehem

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Redaktionell bearbetning: Göran Werthwein
Produktion av planer: Göran Werthwein
Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133
Stockholm 2004

Innehåll

Sammanfattning	6
Bakgrund	8
Topografi och fornlämningsmiljö	8
Syfte och metod	9
Resultat och tolkning	10
RAÄ 255:4	10
<i>Schakt, anläggningar och fynd</i>	10
<i>Provrutorna</i>	11
<i>Kartanalys</i>	12
<i>Diskussion</i>	12
RAÄ 255:8	13
RAÄ 405:1	13
<i>Schakt, anläggningar och fynd</i>	13
<i>Provrutorna</i>	13
<i>Kartanalys</i>	15
<i>Prover</i>	16
<i>Diskussion</i>	16
RAÄ 405:2	16
<i>Schakt och anläggningar</i>	16
<i>Diskussion</i>	16
RAÄ 92:2	17
<i>Schakt, anläggningar och provrutor</i>	17
<i>Diskussion</i>	17
Referenser	18
Muntliga uppgifter	18
Historiska kartor	18
Tekniska och administrativa uppgifter	18
Figurförteckning	
Figur 1. Undersökningsområdet markerat på Blå kartan, skala 1:100 000	6
Figur 2. Undersökningsområdet markerat på Ekonomiska kartan, skala 1:10 000	7
Figur 3. Bild på A21 med löpare och bild på husgrund A23, RAÄ 255:4	11
Figur 4. Historisk karta (1600-tal)	14
Figur 5. Historisk karta från 1768.	15
Figur 6. ¹⁴ C-kurva rörande härd A8, RAÄ 92:2	16
Figur 7. Härd A2 avtecknar sig tydligt, RAÄ 92:2	17
17	
Bilagor	
Bilaga 1. Schakt och fynd	19
Bilaga 2. Anläggningar och fynd	22
Bilaga 3. Provrutor och fynd	24
Bilaga 4. Schaktplaner	26-30

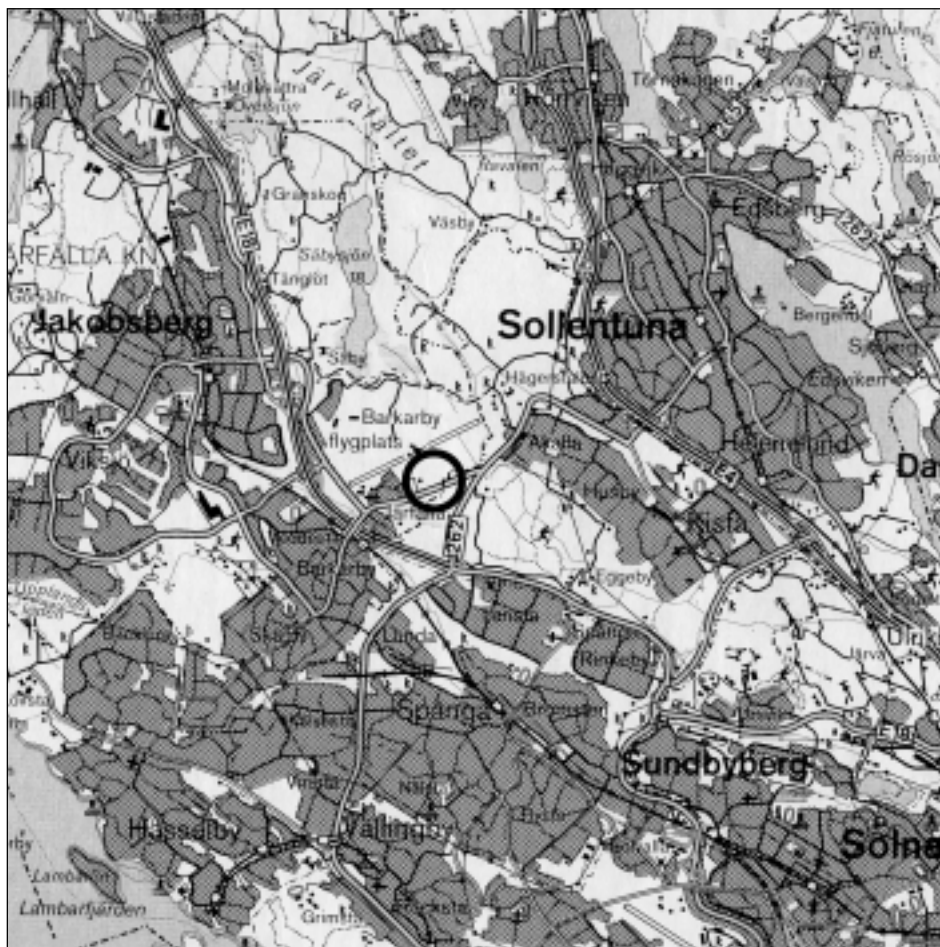

Fig. 1. Området för förundersökningarna markerat på Blå kartan, skala 1:100 000.

Sammanfattning

Under hösten 2003 har Stockholms läns museum utfört en arkeologisk förundersökning av flera fornlämningar i Järfälla kommun, Uppland. Orsaken till förundersökningen var att kommunen planerar att bygga en gång- och cykelväg (gc-väg) omedelbart norr om Norrviksvägen. De fornlämningar som delvis kom att beröras var, från väster räknat, RAÄ 255:4, 255:8, 405:2, 405:1 samt f.d. Spånga RAÄ 92:2.

Förundersökningen utfördes inom de delar som planeras bli gc-väg, d.v.s. i bilvägens längdriktning och upp till ca 12 meter norr om Norrviksvägen.

På RAÄ 255:4 kunde lämningar efter en omfattande förhistorisk boplats påvisas. Spåren utgjordes av härdar, stolphål och mörkfärgningar. Även fynd, såsom en amulettring, ben, A-keramik, malsten/löpare och bränd lera gjordes. Utifrån provrutornas resultat bedömer läns museet att det inom exploateringsytan finns ett ca. 0,1-0,2 meter tjockt kulturlager. Boplatsen tolkas härröra från den yngre järnåldern. Inom förundersökningsområdet finns även historiska bebyggelse lämningar.

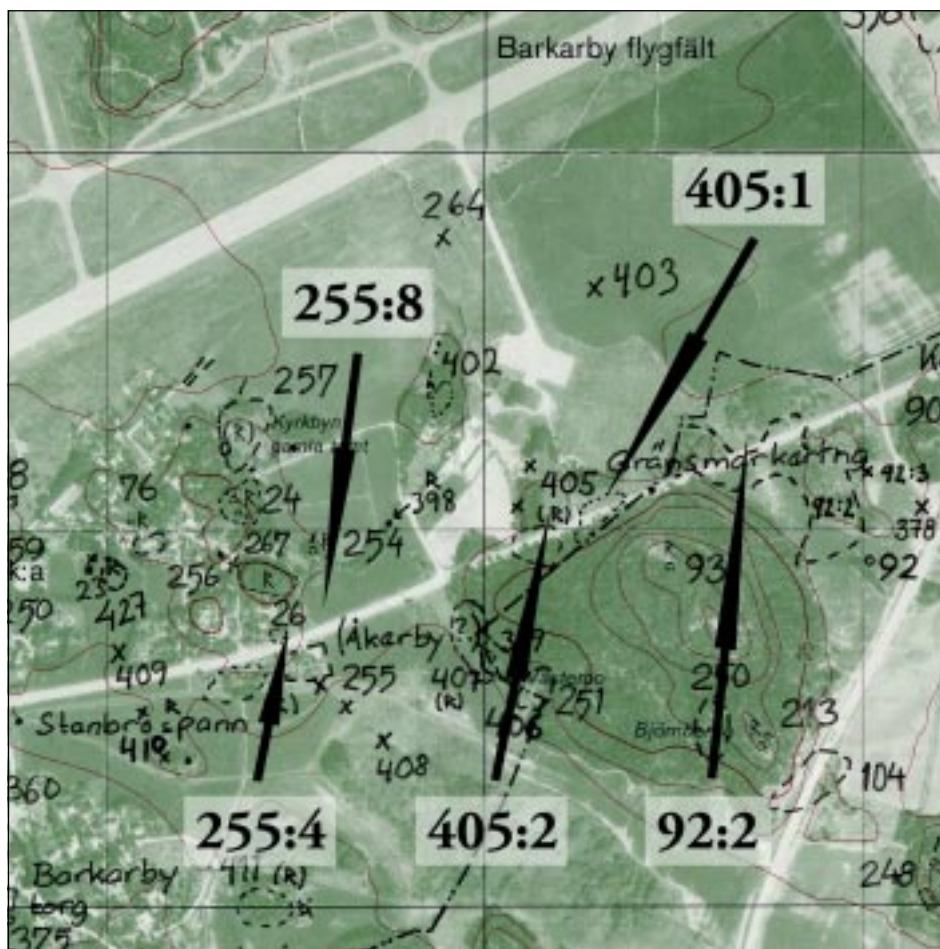

Fig. 2. Undersökningsobjekten markerade på Ekonomiska kartan, skala 1:10 000.

Enligt Fornminnesregistret ligger dessa söder om dagens *Norrviksvägen* men förundersökningen kunde påvisa historiska lämningar även norr om denna. Lämningarna utgjordes av två husgrunder, en terrasskant och en stenkonstruktion, tillsammans med historiskt fyndmaterial (tegel, BII:y-gods, glas, kritpipa m.m.). Lämningarna kommer inte, enligt uppgift från exploatören, att beröras av den planerade gc-vägen. De historiska bebyggelselämningarna norr om Norrviksvägen, såsom Åkerby/Barkarby gamla tomt, kan identifieras vid granskning av historiska kartor.

Fornlämning RAÄ 255:8 var platsen för en funnen järnbrodd. Inga av de nu upptagna maskinschakten kunde påvisa lämningar efter mänskliga aktiviteter varför fyndet kan ses som ett lösfynd, med anknytning till vad som skett på ovan nämnda bytomt.

Något längre mot öster finns RAÄ 405:1 vilken utgörs av förhistoriska boplatslämningar. Den nu aktuella förundersökningen kunde påvisa ett ca 0,15-0,2 meter tjockt kulturlager innehållandes bränd lera, A-keramik och enstaka skärvsten. Inom gc-vägens sträckning kunde även stolphål, härdar och ett sannolikt grophus identifieras. Kol från en härd har ¹⁴C-analyserats, med resultatet 1790±40 BP. Härden har alltså använts någon/några gånger mellan 120-350 AD. Detta visar att boplatserna hör till romersk järnålder.

I anslutning till denna yta kom även RAÄ 405:2 att förundersökas. Inget av antikvariskt intresse framkom inom den tänkta gc-vägens sträckning. Inom exploateringsytan berörs således ingen fornlämning.

Längst i öster är RAÄ 92:2 belägen. Förundersökningen kunde endast påvisa en extensivt nyttjad yta inom gc-vägens sträckning med en anläggning av förhistorisk karaktär samt ett diffust kulturlager innehållandes enstaka bränd lera.

Bakgrund

Järfälla kommun planerar att bygga en gång- och cykelväg omedelbart norr om Norrviksvägen, Järfälla kommun, Uppland. Inom den planerade sträckningen kommer ett antal fornlämningar att delvis beröras. Enligt fornminnesregistret utgörs dessa av RAÄ 255:4 (boplatslämningar), 255:8 (fyndplats), 405:1 (boplatslämningar), 405:2 (röjda ytor) samt f.d. Spånga RAÄ 92:2 (boplatslämningar/gravar). Med anledning av detta har Stockholms läns museum, efter ett beslut från länsstyrelsen (dnr 431-03-40144), under hösten 2003 genomfört en förundersökning av berörda delar av dessa lämningar.

Topografi och fornlämningsmiljö

Förundersökningsområdet ligger i anslutning till och strax söder om Barkarby flygfält. Ungefär 500 meter väster om området finns Järfälla kyrka.

De högre terrängpartierna inom förundersökningsområdet men även strax utanför detta utgörs, enligt jordartskartan, av bergarterna gnejs och granit. Jordarten består av morän. På dessa höjder finns dagens bebyggelse koncentrerad. Majoriteten av höjderna är dock skogsbevuxna med framförallt barrträd. På de lägre partierna, mellan impedimenten, utgörs markslaget av glacial och postglacial lera. Söder och väster om förundersökningsområdet finns även områden med kärrmark (SGU 1965).

Närområdet kring den nu aktuella förundersökningen är rik på fornlämningar. Lämningarna är nästan uteslutande koncentrerade till impedimenten men enstaka förhistoriska spår har identifierats på de lägre liggande ytorna mellan höjdpartierna. Ett sådant exempel är RAÄ 408 som utgör fyndplatsen för ett fyrpasspanne och en dubbelkam av brons och som bedömts vara ett våtmarksoffer (Elgh & Lekberg 1991:13).

I övrigt utgörs de vanligaste fornlämningarna av ensamliggande stensättningar och gravfält (t.ex. RAÄ 23, 26, 254, 256, 264) samt boplatsindikationer (t.ex. RAÄ 402, 403, 405, 407, 409). Fornlämning 402 innehåller även en stensträng samt gravliknande lämningar.

Historiska bebyggelselämningar i anslutning till förundersökningsområdet är Åkerby gamla tomt (RAÄ 255), Kyrkbyns g:a tomt (RAÄ 257) och Västerbo (RAÄ 406). Omedelbart öster om RAÄ 92 (ca 200 meter därifrån) finns ett bebyggelseläge med

flera husgrunder synliga och efter en kartgranskning av en geometrisk avmätning från 1636 och en ägomätning från 1864, synes det kunna vara resterna efter Hästa gård.

I närheten av det nu aktuella området och inom några av de ovan nämnda lämningarna har tidigare arkeologiska insatser skett. Omedelbart söder om Norrviksvägen, väster om RAÄ 255, har t.ex. en utredning gjorts (Beckman-Thoor 2001). Många av de nu aktuella fornlämningarna, vilka var föremål för förundersökning, har utretts av Arkeologikonsult AB (Elgh & Lekberg 1991). Även gravar och gravfält har undersökts och delvis tagits bort. Några av dessa är RAÄ 23, RAÄ 76 (ATA dnr 5651/58, 7294/61, Olsson 1984). Enligt fornminnesregistret har även RAÄ 264 undersökts och tagits bort.

Man har tidigare antagit att gravfält 23 undersökts och tagits bort i sin helhet men vid en arkeologisk utredning 1991, i närheten av detta, påträffades vad som tolkats vara en urnegrav (Elgh & Lekberg 1991:30-31). År 2003 var samma plats föremål för en arkeologisk förundersökning, där man kunde identifiera åtminstone tre skelettbegravningar. Vid detta tillfälle undersöktes en av dessa, som kunde konstateras innehålla en ettårig individ (Andersson K, muntligt).

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att den skulle kunna fungera som underlag för eventuella vidare slutundersökningar. Det bedömdes därför viktigt att klargöra om anläggningar förekom på ytorna och i så fall även avgöra deras karaktär. Till detta användes grävmaskin försedd med planskopa. Marken schaktades ner i tunna skikt till anläggnings- eller fyndförande nivå. Där detta inte påträffades grävde man ner till en nivå som bedömdes vara opåverkad av människa. De maskingrävda schakten har på valda ställen finrensats med hacka och/eller skärslev. För att kontrollera förekomst av kulturlager, fyndinnehåll och fyndintensitet grävdes flera provrutor. Enstaka anläggningar har undersökts till hälften, detta för att säkerställa status på dem. De fynd som påträffats har dokumenterats och knutits till de sammanhang de förekom i, d.v.s. i schakt, anläggningar eller provrutor (bil. 1-3). Generellt har inte fynd tagits tillvara vid förundersökningen, förutom de som bedömdes vara av förhistorisk karaktär.

Alla grävda schakt, provrutor och anläggningar har mätts in med totalstation, men även fotograferats med SV/V film (foto - endast valda anläggningar).

Kolprov har analyserats för att, om möjligt, fastställa en ungefärlig datering av boplatz RAÄ 405:1. Anledningen till detta är att mängden metallfynd varierar över tid och kunskapen om en datering av lämningarna påverkar således kostnaderna för en slutundersökning.

En mindre kartstudie har utförts för att försöka identifiera den historiska bebyggelsens placering, och klargöra markutnyttjandet inom exploateringsytan.

I länsstyrelsens beslut står att förundersökningen skulle ske på fornlämningarnas berörda delar (Lst beslut dnr 431-03-40144) varför samtliga schakt kom att grävas i

den planerade gång- och cykelvägens riktning, längs med Norrviksvägen och inom ca 12 meters bredd norr om denna.

Resultat och tolkning

Totalt har trettiofyra schakt och tio provrutor grävts längs med hela gång- och cykelbanans sträckning. Inom undersökningsområdet har 34 objekt som erhållit anläggningsnummer samt kulturlager påträffats. Under rubriken till respektive fornlämning, här nedan, redovisas fördelningen av dessa. De presenteras i topografisk ordning från väster till öster.

RAÄ 255:4

Fornlämning 255 utgörs av fyndplats för hästkäke, förhistoriska boplatzlämningar med bl.a. bränd lera och flinta samt historiska bebyggelselämningar. Dessa historiska lämningar ska, enligt fornminnesregistret, vara belägna söder om Norrviksvägen.

På platsen för gång- och cykelbanan, inom fornlämningen, förväntades förhistoriska lämningar och fynd kunna framkomma, varför tretton schakt grävdes med maskin (S1-5, 9-16). Två av dessa (S9 och 10) grävdes delvis i åkermarken vid RAÄ 255:8. Totalt kunde tjugofyra objekt erhålla anläggningsnummer (bil. 2). Dessa fördelades på fem mörkfärgningar (A1, 3, 4, 9, 19), nio stolphål (A2, 6, 7, 10, 15, 16, 20, 21, 24), sex härdar (A5, 11-14, 17), en stenkonstruktion (A8), en möjlig terrasskant (A18) och två husgrunder (A22, 23).

För att kunna uppskatta kulturlagertjocklek och fyndintensitet grävdes även fem provrutor (R1-5). Några grävdes i botten på schakten och några grävdes från grässvålen och ner till opåverkad marknivå.

Intill schakt 14 fanns en jordkällare (bil. 4)

Schakt, anläggningar och fynd

Som ovan nämnts grävdes tretton schakt inom fornlämningen för att se omfattningen av de förhistoriska spåren (bil. 1-2). I tio av dessa schakt kunde spår efter mänskliga aktiviteter iakttagas (diket i schakt 9-10 ej medräknat).

I *schakt 1* kunde en mörkfärgning ses (A1). Den utgjordes av en svag färgning utan synliga stenar, ca 0,25-0,3 meter stor, bestående av kolfläckar. Dessa fläckar var belägna direkt på mon och framkom i schaktets sydöstra del. I *schakt 2* påträffades fyra anläggningar (A2, 3, 6 och 24). Av dessa utgjordes A2, 6 och 24 av stolphål. Anläggning 3 utgjordes av en mörkfärgning och syntes på samma sätt som A1 i schakt 1. *Schakt 3* innehöll tre anläggningar fördelade på en mörkfärgning (A4), en härd (A5) samt ett stolphål (A7). Även *schakt 4* innehöll tre anläggningar. Dessa utgjordes av en stenkonstruktion (A8), en mörkfärgning (A9) och ett stolphål (A10). Anläggningarna i schakt 1-4 var av förhistorisk karaktär.

I *schakt 5* kunde inga anläggningar ses (förutom en kabelnedgrävning) men provruta 1 grävdes centralt i schaktet. Utifrån innehållet i provrutan gjordes bedömningen att det finns ett förhistoriskt kulturlager i schaktet (se under kapitlet *Provrutorna*).

Schakt 9-10 grävdes delvis på impedimentet och delvis i den öster om liggande åkermarken. Dessa schakt tangerar den yta som heter RAÄ 255:8. Schakten innehöll inget av antikvariskt intresse förutom ett igenfyllt dike med N-S riktning, utfyllt med sopor från huvudsakligen 1900-talets första hälft, såsom porslin, krukor, flaskor mm.

Fyra anläggningar fanns i *schakt 11*. Samtliga utgjordes av härdar (A11-14). I *schakt 12* fanns två stolphål (A15-16). Vid rensning av A16 påträffades en järnring. Denna har likheter med t.ex. de amulettringar som påträffats vid läns museets arkeologiska undersökningar av RAÄ 19 år 1995-1998 (Bratt, P manus), varför en försiktig bedömning görs att det även nu kan röra sig om en amulettring. Anläggningarna var av förhistorisk karaktär.

Schakt 13 var det schakt som innehöll flest anläggningar, fem stycken. Dessa utgjordes av en härd (A17), en stenpackning (A18), en mörkfärgning (A19) och två stolphål (A20-21). Stenpackningen bedöms möjligen kunna utgöra en del av en historisk terrass. I övrigt var anläggningarna av förhistorisk karaktär, där stolphål A21 innehöll en kvarnsten/löpare.

I *schakt 14 och 15* kunde två husgrunder ses (A22-23) och provruta 5 grävdes på insidan av husgrund 23, vilket innehöll fynd från 1600-1700-tal (se under kapitlet *Provrutor*).

Provrutorna

Totalt grävdes fem rutor på ytan. Samtliga av dessa var 0,5 x 0,5 meter stora, med undantag för en ruta som var 1 x 1 meter stor (R1).

Ruta 1 och 5 grävdes i nämnd ordning i schakt 5 och 15. De andra rutorna grävdes från grässvålen och ner till en nivå som bedömdes opåverkad av människa, utanför schakten (bil. 3).

I *ruta 1* påträffades keramik (godstyp A IV) och bränd lera. Dessa fynd bedömdes ligga i ett ca 0,1 meter tjockt förhistoriskt kulturlager. I *provruta 2 och 4* hittades inget av antikvariskt intresse, men i *ruta 3* återfanns det förhistoriska kulturlagret med bl.a. bränd lera och skärvsten. Även här var lagret ca 0,1 meter tjockt. *Ruta 5* placerades innanför husgrund A23. De övre skikten i denna ruta innehöll bl.a. fönsterglas, järnfragment, keramik (godstyp BIIy) och kritpipsfragment. Keramiken

Fig. 3. Överst: A21 med löpare. Under: Husgrund A23. Foto: Marcus Hjulhammar.

kan preliminärt dateras till 1600-1700-tal. Under detta historiska kulturlager påträffades vad som bedömts vara ett ca 0,2 meter tjockt förhistoriskt kulturlager med lerklining, brända och obrända ben samt kol.

Kartanalys

En mindre analys av historiska kartor har gjorts för att om möjligt erhålla en bättre bild av förväntade men även påträffade bebyggelse lämningar.

Vid granskningen av en lantmäterikarta från 1768 kan man se att platsen för RAÄ 255:4 är bebyggd och heter Åkerby. Man kan även identifiera minst fyra byggnader. En rektifiering av kartan har ej gjorts men en ungefärlig placering av dagens Norrviksvägen har ritats in för att visa bebyggelsens lokalisering i förhållande till denna. Resultatet indikerar således att bl.a. bebyggelsen legat norr om den befintliga bilvägen (fig. 5).

På en historisk karta som är odaterad (1600-tal) anges platsen för Åkerby som Barkarby gamla tomt, men på en karta från 1636 finns ingen bebyggelse markerad på platsen vilket kan innebära att impedimentet varit obebyggt under åtminstone delar av 1600-talet.

Diskussion

Förundersökningen har visat att den planerade exploateringen kommer att beröra en omfattande förhistorisk boplats, där anläggningstätheten indikerar ett tämligen intensivt nyttjat område. Anläggningstyperna (härdar, stolphål, mörkfärgningar mm) är av ordinär boplatskaraktär men fyndet av en sk. amulettring i A16 kan göra platsen mer komplex. De amulettringar som påträffades vid RAÄ 19 (se ovan) hittades vid undersökningarna av gravar.

Det som tolkats vara förhistoriska fynd är A-keramik, möjlig amulettring, malsten/löpare och bränd lera och tillsammans med provrutornas resultat kan man säga att området hyser ett kulturlager som varierar mellan 0,1-0,2 meters tjocklek. Förhistoriska lämningar finns även belagda omedelbart söder om Norrviksvägen (RAÄ 255:3-5). Boplatsen kan sannolikt dateras till den yngre järnåldern.

Enligt fornminnesregistret var Åkerby/Barkarby gamla tomt (RAÄ 255:1) beläget omedelbart söder om Norrviksvägen, i höjd med exploateringsytan. Vid granskningen av några historiska kartor kunde man dock se att bebyggelse även funnits norr om vägen. Detta styrktes av förundersökningen påträffade husgrunder (A22-23), vilka låg norr om bilvägen. Historiska bebyggelse lämningar finns således på båda sidor om vägen.

Majoriteten av de historiska fynden visar att platsen varit i bruk under åtminstone 1700-tal. Fynden utgjordes av tegel, plan- och buteljglas, kritpipa, glaserat rödgods (B2:3 och B2:4), beslag, kniv, spik, obrända ben m.m.

På en karta från 1636 kan inte någon bebyggelse identifieras alls (se ovan), men på en historisk karta, från 1600-tal, finns texten *Barkarby gamla tomt* skrivet på platsen (fig. 4). En vag bedömning kring innebörden av denna text är att den visar Barkarbys medeltida gårdsläge, innan Barkarby torg (RAÄ 375) etablerades ca 500 meter i sydväst, men det kan även vara så att kartritaren erhållit missvisande information

vid tillfället för upprättandet av kartan. För att klargöra ett sådant förhållande krävs dock en större arbetsinsats än vad detta projekt rymmer.

En sammantagen bild av platsens historia gör att man inte kan utesluta att även medeltida lämningar finns inom RAÄ 255.

RAÄ 255:8

Vid en tidigare utförd arkeologisk utredning har man påträffat en brodd av järn på platsen, vilket idag utgörs av f.d. åkermark. Detta lösfyndets belägenhet och närhet till den ovan beskrivna boplaten var således anledningen till att länsmuseumet grävde tre schakt (S6-8) på platsen. Ytterligare två schakt grävdes delvis i åkermarken (S9-10) men dessa har tillförts RAÄ 255:4 (bil. 4).

På historiska kartor från 1600-1700-tal kan man se att platsen redan då brukades som åkermark.

Varken fynd, anläggningar eller kulturlager kunde påträffas i de uppgrävda schakten. Bedömningen görs därför att brodden bör ses som ett lösfynd, vilken sannolikt har tappats av de människor eller hästar som vistats på Barkarby/Åkerby under förhistorisk tid. Slutsatsen görs även att ingen fornlämning berörs inom denna del av gång- och cykelbanans sträckning.

RAÄ 405:1

Lämningen utgörs av en boplat, vilken framkom vid en arkeologisk utredning utförd av Arkeologikonsult AB (Elgh & Lekberg 1991). Enligt fornminnesregistret innehåller den kulturlager, anläggningar och fynd, men även två stensträngar.

Schakt, anläggningar och fynd

I gång- och cykelbanans längdriktning grävdes totalt fyra schakt (S1-4).

I *schakt 1* påträffades fynd av tegelfragment i ploglagret. Under detta ploglager kunde ett kulturlager påvisas med kolstänk och bränd lera. Vidare i *schakt 2* hittades stengods- och tegelfragment i ploglagret. Ett kulturlager, av samma karaktär som i schakt 1, kunde påvisas med kolstänk, bränd lera och enstaka skärviga stenar. I detta lager grävdes provruta 2.

Schakt 3 visade sig delvis bestå av påförda massor av småstenig mo. Under detta påförda lager fanns ett ploglager (brun myllig lera). I plöjan gjordes fynd av tegel- och järnfragment. Därunder fanns ett ca 0,2 meter tjockt kulturlager med bränd lera, kolstänk och keramikfragment (A-gods). Provruta 1 grävdes i schaktet.

Även i *schakt 4* fanns ett ploglager (0,3 meter tjockt) med ett kulturlager därunder. Kulturlagret var ca 0,15 meter tjockt. Provruta 3 grävdes i schaktet. Samtliga anläggningar som kunde identifieras inom den undersökta delen av fornlämningen (A1-A8) påträffades i schaktet.

Anläggningarna utgjordes av ett grophus (A1), tre stolphål (A2, 5, 7) och fyra härdar (A3, 4, 6, 8)

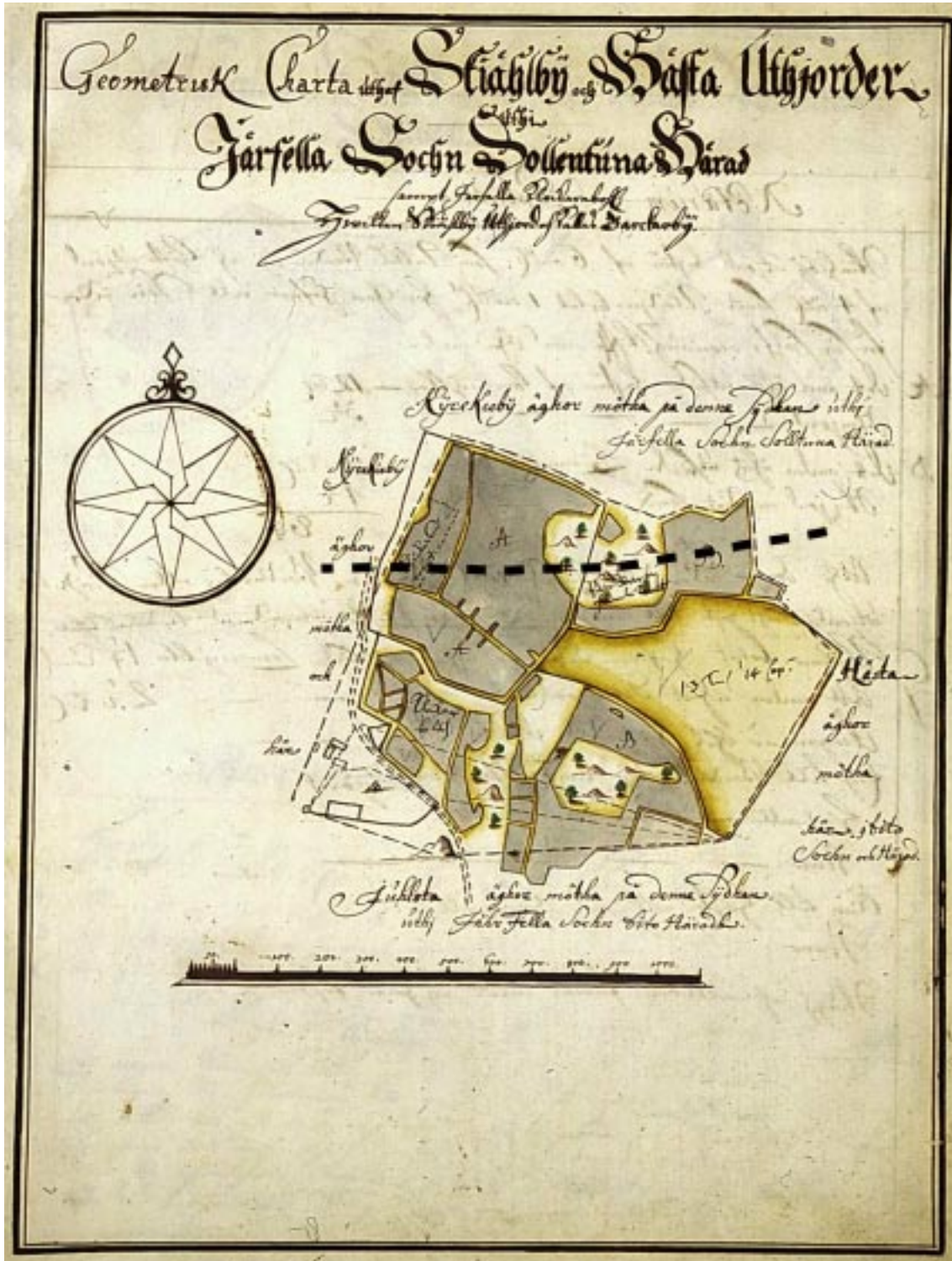

Fig. 4. Historisk karta (1600-tal) som visar impedimentet för RAÄ 255:4, utan bebyggelse. På kartan finns dock läget för "Barkarby gamla tomt" markerat. Den streckade linje visar dagens ungefärliga sträckning av Norrviksvägen.

Fig. 5. Historisk karta från 1768 som visar impedimentet för RAÄ 255:4. Den streckade linje visar dagens ungefärliga sträckning av Norrviksvägen. Man kan tydligt se att gården Åkerby delvis ligger norr om Norrviksvägen.

Provrutorna

Tre rutor grävdes på ytan (bil. 4). Dessa grävdes i botten av schakt 2-4. Samtliga rutor bedömdes innehålla ett kulturlager med fynd av förhistorisk karaktär. *Ruta 1* innehöll bränd lera och keramik (A-gods) tillsammans med kolstänk. I *ruta 2* påträffades kol, A-keramik samt ett benfragment och *ruta 3* innehöll kol och bränd lera. Detta kulturlager bedömdes vara 0,15-0,2 meter tjockt. Vid provgrävning av grophusets (A1) nordvästra hörn påträffades bränd lera, keramikfragment samt enstaka brända ben.

Kartanalys

Eftersom förhistoriska boplatsslämningar finns på platsen och terrängen syntes kunna utgöra ett bra bebyggelseläge även under yngre perioder granskades historiska kartor även för denna del.

På en karta över Hästa (*Ägomätning och rågångsbestämning*) från 1818 kan man se att platsen ej varit bebyggt vid detta tillfälle. Inte heller på en karta över Hästa (*Rågångsbeskrivning*) från 1765-69 kan bebyggelse identifieras.

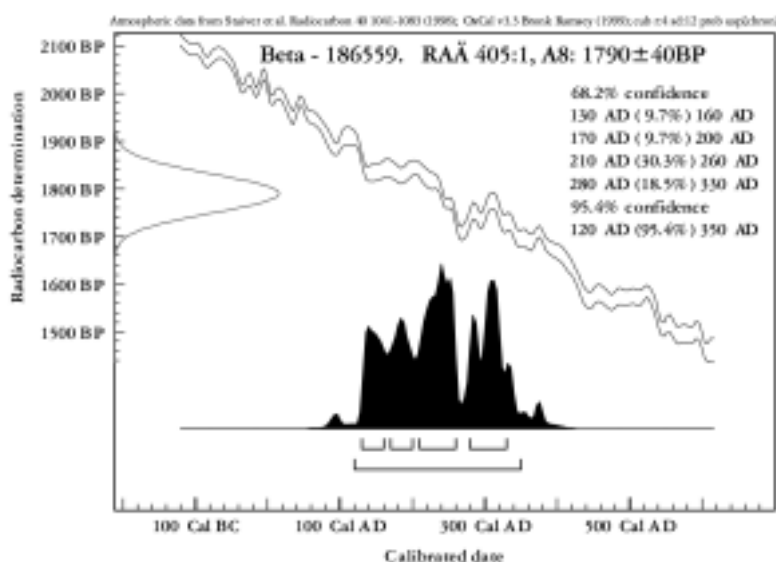

Fig. 6. ¹⁴C-kurva rörande härd A8.

Prover

Härden A8 har undersökts till hälften och vid detta tillfälle samlades kol för analys. Detta har sedan analyserats av Beta Analytic, Florida med resultatet 1790 ± 40 BP. Detta innebär att härden varit i bruk under romersk järnålder, med 95,4% sannolikhet någon/några gånger mellan 120-350 AD, 2 sigma (fig. 6).

Diskussion

Samtliga schakt hade förhistoriska indikationer vilka verkar visa att en tämligen omfattande boplat, med stolphål, härdar och sannolikt ett grophus, finns inom exploateringsytan. Kulturlagrets tjocklek (upp till 0,2 m) styrker bedömningen. ¹⁴C-analysen visar att boplaten härrör från den äldre järnåldern.

Den fornlämningsgräns som redovisas på ekonomiska kartans blad i fornminnesregistret är ej helt överensstämmande med förundersökningens resultat då boplatsslämningar återfinns öster om gränsen. Gränsen bör istället dras i den östra delen av schakt 4 (RAÄ 405:1). Avgränsningen av fornlämningen kan endast ses som fastlagd i gång- och cykelbanans längdriktning.

RAÄ 405:2

Enligt fornminnesregistret fanns på platsen endast röjda ytor men närheten till boplatsslämningar och en grav (RAÄ 405:3-4), vilka ej var avgränsade, gjorde att Länsstyrelsen bedömde det viktigt att kontrollera förekomst/frånvaro av sådana lämningar på denna yta.

Schakt och anläggningar

Fem schakt grävdes i gång- och cykelbanans riktning (S14-18). Röjda ytor kunde endast ses i den västra delen av området vilka anslöt till den befintliga äldre åkermarken. Detta styrktes av ett ploglager i schakt 18. Med anledning av detta gjordes bedömningen att de röjda ytorna har historiskt ursprung.

I övrigt påträffades inget av intresse i schakten. En inrasad jordkällare fanns dock mellan schakt 14 och 15.

Diskussion

Eftersom lämningar av antikvariskt intresse inte framkom vid förundersökningen inom gång- och cykelbanans sträckning gör läns museet bedömningen att fornlämning saknas på denna del.

RAÄ 92:2

En arkeologisk utredning har tidigare visat att fornlämningen rymmer boplatslämningar i form av stolphål, härdar, skärvsten m.m. (Elgh & Lekberg 1991).

Fig. 7. Härd A2 avtecknar sig tydligt mot omkringliggande yta, med sina skärviga och skörbrända stenar. Foto Marcus Hjulhammar.

Schakt, anläggningar och provrutor

I gång- och cykelbanans längdriktning grävdes nio schakt, fördelade på två delvis skilda ytor. På den västra delen fanns schakt 5-11 och på den östra fanns schakt 12-13 (bil. 4).

På den västra delen av området kunde inga indikationer ses över huvudtaget men i schakt 13 påträffades två anläggningar (A1-2). A1 utgjordes av en stenansamling som tolkades vara från historisk tid (tänligen modern) då stenarna var löst liggande i torven. A2 syntes som en rund stenansamling med skörbrända stenar i botten av schaktet. Denna bedömdes som en härd av förhistorisk karaktär.

I schakt 12 och 13 grävdes även två provrutor, där ruta 4 innehöll kolstänk och bränd lera. Ruta 5 placerades under A1 eftersom ett något sotigt rödbrunt skikt kunde skönjas. I rutan påträffades kolstänk och bränd lera.

Härden, kolstänken och den brända leran indikerar att ett kulturlager finns inom exploateringsytan.

Diskussion

Det låga antalet anläggningar och avsaknaden av förhistoriska fynd gör att läns museet bedömer att området närmast bilvägen endast har nyttjats extensivt. Att Arkeologikonsult AB påträffat tänligen många förhistoriska spår strax norr om detta visar möjligen att en boplatz finns exponerad mot norr, strax utanför gång- och cykelbanans sträckning. Om gång- och cykelbanan kommer att anläggas inom en 12-metersgräns från bilvägen bör ingen fornlämning beröras i någon avsevärd omfattning.

Referenser

- Beckman-Thoor, K. 2001. *Östra Tingsbyn*. Detaljplan inom Barkarby 2:2. Arkeologisk utredning, UV Mitt rapport 2001:11. Riksantikvarieämbetet.
- Elgh, S. & Lekberg, P. 1991. *Östra Barkarby*. Särskild utredning, etapp 1-4. Tryckta rapporter från Arkeologikonsult R Blidmo AB, nr 4 1991.
- Olsson, E. 1984. *Kvadratisk stensättning med sannolik skelettbegravning, utan bevarade ben*. Rapport Fornlämning 76. Riksantikvarieämbetet.
- SGU. 1965. *Sveriges Geologiska Undersökning*. Serie Ae, nr 2. Stockholm.

Muntlig referens

Andersson, K. Antikvarie vid Stockholms läns museum.

Historiska kartor

- Hästa, Geometrisk avmätning 1636. LMS A98-14:A102-3
Hästa, Rågångsbeskrivning 1765-69. LMS A48-20:1
Åkerby, Lantmäterikarta 1768. (-1803) LMS A48-2:1
Kyrkbyn, Ägomätning och råg.best 1818. LMS A48-20:2
Hästa, Ägomätning 1864. LMS A98-14:2
Hästa, Geometrisk karta Odat. LMS A98-14:A19:65

Tekniska och administrativa uppgifter

- Stockholms läns museums dnr: 2003:130
Länsstyrelsens beslut dnr: 431-03-40144
Ekonomiska kartans blad: 101 7d Spånga
Belägenhet: X 658950 Y 161810
Undersökningsperiod: 20 okt -7 nov
Arkeologisk personal: Kjell Andersson, projektansvarig
Lars Andersson, Marcus Hjulbammars, Anders Jonsson
Kommun: Järfälla
Socken: Raä 255, 405: Järfälla. RAÄ 92: fd Spånga
Arkivmaterial: Förvaras på Stockholms läns museum

Bilaga 1

SCHAKT OCH FYND

RAÄ 255:4

Schakt 1 var ca 9x1,3x0,3-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder kom ljus finkornig mo. Berggrunden framkom i mitten av schaktet vid 0,25 m djup.

Schakt 2 var 9x1,3x0,2-0,3 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder kom ljus finkornig mo. I schaktbotten fanns stenar i storlek 0,15 - 0,4 m (från åsen strax norr om schaktet?).

Schakt 3 var 9x1,3x0,3-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder fanns ljus finkornig mo. I schaktbotten vid 0,3 m djup fanns 0,1 - 0,3 m stora stenar.

Schakt 4 var 9x1,3x0,3 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder fanns ljus mo. I schaktet fanns fyra stenar, 0,4 m stora.

Schakt 5 var 6x1,3x0,3-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder fanns mörk sandig mo. Schaktet var delvis stört av nedgrävning för kabel. Provruta 1 grävdes i schaktet.

Schakt 9 var 11x1,3x0,15-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder fanns moig lera ner till botten. I väster närmast marknivån fanns stenblock (0,5 m i diameter). I schaktets mitt fanns ett igenfyllt dike med N-S riktning, utfyllt med 1900-talsporslin, krukor, flaskor mm.

Schakt 10 var 7x1,3x0,15x0,15-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder vidtog moig lera ända ner till botten. I väster närmast marknivån fanns stenblock (0,5 m i diameter). I schaktets mitt fanns ett igenfyllt dike med N-S riktning utfyllt med 1900-talsporslin, krukor, flaskor mm.

Schakt 11 var 10x1,3x0,2-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder fanns sandig mo med inslag av stenar i storleken 0,05-0,15 meter.

Schakt 12 var 16x1,3-2,5x0,25-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, längst i väster var en 1900-talsnedgrävning (fynd av porslin, sko mm), därunder sandig mo med inslag av stenar i storleken 0,1-0,2 m. I schaktets mitt framkom ett större stenblock, 1,2x0,7 m stort.

Schakt 13 var 11x1,3-2,5x0,2-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder fanns sandig mo med större stenar i storleken 0,3-0,4 meter (terrasskant?). I övrigt fanns ställvis med stenar i storleken 0,1-0,2 meter.

Schakt 14 var 2,5x1,3x0,25 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder vidtog sandig och grusig mo. Ett stort stenblock (berggrund?) fanns längst i norr. Fynd av kakelugnskakel.

Schakt 15 var 4,5x1,3x0,2 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder vidtog sandig mo. Ett stort stenblock (berggrund?) fanns längst i norr. Fynd av kakelugnskakel, BIIy.

Schakt 16 var 7x1,3x0,1-0,25 meter stort. Torvlagret var 0,1-0,2 meter tjockt. Längst i söder påträffades berggrunden vid 0,1 m djup. I övrigt vidtog sandig mo med stenar i storleken 0,3-0,4 meter.

RAÄ 255:8

Schakt 6 var 10x1,3x0,4 meter stort. Torvlagret var 0,1 meter tjockt, därunder 0,1 - 0,25 meter tjockt ploglager (sandig lera).

Schakt 7 var 10x1,3x0,4 meter stort. Torvlagret var 0,1 meter tjockt, därunder 0,1 - 0,25 meter tjockt ploglager (sandig lera).

Schakt 8 var 10x1,3x0,4 meter stort. Torvlagret var 0,1 meter tjockt, därunder 0,1 - 0,25 meter tjockt ploglager (sandig lera 0,25 - 0,4 m).

RAÄ 405:1

Schakt 1 var 17x1,3x0,1-0,5 meter stort. Torvlagret var 0,1 meter tjockt, därunder vidtog ett 0,3 meter tjockt ploglager bestående av brun myllig lera. Fynd av tegelfragment gjordes. Sju meter från väster och vidare mot öster fanns ett kulturlager ca 0,05-0,1 meter tjockt under ploglagret (mörkt mylligt lager med kolstänk och bränd lera). I botten fanns lera som ej var kulturpåverkad.

Schakt 2 var 37,5x1,3x0,3-0,5 meter stort. Torvlagret var 0,1 meter tjockt, därunder fanns ett 0,3 meter tjockt ploglager bestående av brun myllig lera. Fynd av stengods- och tegelfragment gjordes. Tjugo meter från väster och vidare mot öster fanns ett kulturlager ca 0,05-0,15 meter tjockt under ploglagret (kolstänk, bränd lera, enstaka skärviga stenar). I botten fanns lera som ej var kulturpåverkad. Provruta 2 grävde i schaktet.

Schakt 3 var 27x1,3x0,3-0,5 meter stort. Torvlagret var 0,1 meter tjockt, därunder vidtog påförda massor bestående av småstenig mo. Därunder fanns 0,3 meter tjockt ploglager bestående av brun myllig lera. Fynd av tegel- och järnfragment gjordes. Därunder fanns ett kulturlager ca 0,2 meter tjockt med bränd lera, kolstänk och keramikfragment. Gränsen mellan plog- och kulturlager var diffus. I botten fanns lera som ej var kulturpåverkad. Provruta 1 grävde i schaktet.

Schakt 4 var 64+8x1,3-3,5x0,3-0,5 meter stort. Torvlagret var 0,1 meter tjockt, därunder vidtog ett 0,3 meter tjockt ploglager bestående av brun myllig lera. Kulturlager var ca 0,15 meter tjockt från och med västra delen av schaktet och vidare 47 meter mot öster. Provruta 3 grävdes i schaktet. A1-A8 påträffades i schaktet.

RAÄ 405:2

Schakt 14 var 8+8x1,3x0,3-0,8 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder vidtog ett ca 0,1-0,2 meter tjockt lager med ljus mo. Stenblock 0,3-0,7 meter stora (åsmaterial) påträffades ca 0,4 meter under torven.

Schakt 15 var 11x1,3x0,1-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder fanns ett ca 0,1-0,2 meter tjockt lager med ljus mo. Stenblock 0,15-0,7 meter stora (åsmaterial) påträffades ca 0,4 meter under torven.

Schakt 16 var 7x1,3x0,2-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder vidtog ljus mo. Stenblock 0,3-0,7 meter stora (åsmaterial) fanns ca 0,4 meter under torven.

Schakt 17 var 2x1,3x0,2-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,2 meter tjockt, därunder fanns ljus mo. Stenblock 0,3-0,7 meter stora (åsmaterial) fanns ca 0,4 meter under torven.

Schakt 18 var 11 + 3x1,3x0,2-0,4 meter stort. Torven var ca 0,2 meter tjockt, därunder vidtog ljus mo. Stenblock 0,3-0,7 meter stora (åsmaterial) fanns ca 0,4m under torven i den östra delen. I den västra delen övergick schaktet i åkermark med synligt ploglager under 0,2 meter torv. Under ploglagret fanns lerig mo. I östra delen av schaktet framkom en elkabel.

RAÄ 92:2

Schakt 5 var 3x1,3x0,2-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,1-0,2 meter tjockt, därunder vidtog ett ca 0,05-0,1 meter tjockt lager med ljus sandig mo, därunder fanns sand och stenblock i storleken 0,2-0,7 meter.

Schakt 6 var 3x1,3x0,2-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,1-0,2 meter tjockt, därunder fanns ett lager sandig, ljus mo (0,05-0,1 meter tjockt), därunder fanns stenblock i storleken 0,2-0,7 meter.

Schakt 7 var 2x1,3x0,2-0,3 meter stort. Torvlagret var 0,1-0,2 meter tjockt, därunder vidtog ett 0,05-0,1 meter tjockt lager med ljus sandig mo, därunder stenblock i storleken 0,2-0,7 meter. Berggrund ställvis vid 0-0,2 m under marknivån.

Schakt 8 var 7x1,3x0,2-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,1-0,2 meter tjockt, därunder vidtog ett 0,05-0,1 meter tjockt lager ljus sandig mo, därunder stenblock i storleken 0,2-0,7 meter. Berggrund ställvis vid 0-0,2 m under marknivån.

Schakt 9 var 8x1,3x0,2-0,4 meter stort. Torvlagret var 0,1-0,2 meter tjockt, därunder vidtog ett 0,05-0,1 meter tjockt lager ljus sandig mo, därunder stenblock i storleken 0,2-0,7 meter. Urberget ställvis vid 0-0,2 m under marknivån.

Schakt 10 var 7x1,3x0,1-0,4 meter stort. Torvlagret: 0,1-0,2 m tjockt, därunder ljus sandig mo: 0,1 m tjockt, därunder stenblock i storleken 0,2-0,5 m.

Schakt 11 var 10x1,3x0,2-0,6 meter stort. Torvlagret: 0,2 m tjockt, därunder mo: 0,1 meter tjockt, därunder sten i storleken 0,1-0,3 meter.

Schakt 12 var 10x1,3x0,2-0,6 meter stort. Torvlagret: 0,2 m tjockt, därunder ploglager: 0,25 meter tjockt, bestående av mörk lerig mo. I botten var lera. Provruta 4 grävd i schaktet.

Schakt 13 var 107x1,3x0,2-0,7 meter stort. Schaktet grävdes i V-O riktning från åkermark i V, över en åsrygg och nedför till åkermark i O. Längst i V var torven 0,2 meter tjockt, därunder ploglager (0,3 meter tjockt), därunder lerig mo. På åsryggen var torven 0,2 meter tjockt. Därunder vidtog ljus sandig mo, ca 0,05-0,1 meter tjockt, därunder gul åssand och stenblock i storleken 0,2-1 meter. Provruta 5 grävd i schaktet.

Bilaga 2

ANLÄGGNINGAR OCH FYND

RAÄ 255:4

A1, *Mörkfärgning* (schakt 1). Svag färgning utan synliga stenar, 0,3-0,25 m stor, bestående av kolfläckar. Dessa fläckar var belägna direkt på mon. Framkom i schaktets S del mot öster.

A2, *Stolphål* (schakt 2). 0,3x0,3 m stort med skoning av ca 10 st. stora stenar. Stenstorleken var 0,1-0,15 m. Belägen i schaktets Ö del N om A6.

A3, *Mörkfärgning* (schakt 2). 0,35x0,25 m stor bestående av väl avgränsade kolfläckar utan stenar. Anläggningen framkom direkt på mon.

A4, *Mörkfärgning* (schakt 3). 0,6x0,5 m stor bestående av fetare och mörkare jord än kringliggande mo på samma nivå.

A5, *Härd* (schakt 3). 0,4x0,4 m stor. I härden fanns stenar i storlek 0,1-0,25 m. I anslutning till anläggningen och N om denna fanns två större stenar (0,3x0,4 m). Inom anläggningens begränsning fanns större kolfläckar.

A6, *Stolphål* (schakt 2). 0,4x0,4 m stort med skoning av stenar i storlek 0,1-0,2 m.

A7, *Stolphål* (schakt 3). 0,3x0,3 m stort med skoning av stenar i storlek 0,1-0,2 m.

A8, *Stenkonstruktion* (schakt 4). Bestående av fyra stenar i storleken 0,45-0,5 m, placerade i "klump" med mellanliggande mindre stenar (0,1-0,3 m stora). Natursten/röjnings/odlingssten.

A9, *Mörkfärgning* (schakt 4). 0,8x0,6 m stor, bestående av mörkare fetare jordlager än omkringliggande mo på samma nivå. I anläggningen fanns ställvis stenar (0,1-0,3 m stora).

A10, *Stolphål* (schakt 4). 0,3x0,3 m stort synligt som ett mörkare lager och en skoningssten, 0,25 m stor. Anläggningen fortsatte vidare utanför schaktet i väster.

A11, *Härd* (schakt 11). 0,5x0,5 m stor innehållande stenar i storleken 0,1-0,15 m.

A12, *Härd* (schakt 11). 0,5x0,5 m innehållande stenar i storleken 0,1-0,2 m. Bränd lera och ett bränt ben (fragment) påträffades vid rensning. Väl avgränsad.

A13, *Härd* (schakt 11). 0,9x0,8 m stor med stenar i storleken 0,15-0,25 m. Väl avgränsad.

A14, *Härd* (schakt 11). 0,6x0,5 m stor med stenar i storleken 0,05-0,2 m. Väl avgränsad.

A15, *Stolphål* (schakt 12). 0,3x0,3 m stort med skoning av fem stenar i storleken 0,1-0,15 m.

A16, *Stolphål* (schakt 12). 0,3x0,3 m stort med skoning av två stenar (0,05-0,15 m stora). En mörkfärgning kunde ses. Fynd av amulettring påträffades vid rensning strax NV om anläggningen.

A17, *Härd* (schakt 13). 0,9x0,8 m stor. Skörbränd sten i storleken 0,05-0,15 m och rikligt med sot kunde ses. Väl avgränsad anläggning.

A18, *Stenpackning* (schakt 13). 1,2x1,2 m stor. Bestående av stenar i storleken 0,3-0,2 m. Stenpackningen fortsätter in i schaktväggen mot N. Anläggningen kan möjligen vara en del av en avlagd terrass.

A19, *Mörkfärgning* (schakt 13). 0,7x0,7 m stor, med inslag av obrända ben (sentida nedgrävning?). Fynd av murbruk.

A20, *Stolphål* (schakt 13). 0,5x0,5 m stort bestående av tre stenar i storleken 0,1-0,25 m.

A21, *Stolphål* (schakt 13). 0,4x0,4 m stor bestående av stenar i storleken 0,1-0,2 m. I stolphålet ingick en malsten (löpare). Löparen tillvaratogs och hade en diameter på 0,1 m.

A22, *Husgrund* (schakt 14). Den del som syntes var 0,35 m bred och 1,3 m lång. Stenarna var 0,15-0,25 m stora. Grunden sträcker sig i O-V riktning. Fynd av bruk, tegelflis och kakelugnskakel hittades.

A23, *Husgrund* (schakt 15). Den del som syntes var 0,3 m bred och 1,3 m lång. Grunden var kallmurad av huggna stenar. Grunden fortsätter mot väster. I öster vid schaktväggen viker grunden av 90 grader mot söder (gavelhorn?). Fynd av tegelflis, bruk, järnföremål, kritpipsskaft, glas, BIIy, brända/obrända ben gjordes.

A24, *Stolphål* (schakt 2). 0,3x0,3 m stort. Fyra skoningsstenar i storleken 0,1-0,15 m kunde ses.

RAÄ 405:1

A1, *Grophus* (Schakt 4). 2-2,5x1,8m stor. NV hörnet grävdes till 0,25 meters djup (ej grävd i botten). Tydlig nedgrävningskant i lera kunde iakttas, där fyllningen bestod av mörk lera (kulturlager), skärvig sten, bränd lera, kol, keramik och brända ben. Anläggningens riktning var NV-SO. Framkom ca 0,35 meter under marknivån i kulturlager.

A2 *Stolphål?* (Schakt 4). 0,55x0,3m stort. Ev stenskonig med 0,05-0,2 m stora stenar. Kapad vid schaktning. Framkom 0,35m under marknivån i kulturlager.

A3 *Härdgrop* (Schakt 4). 0,4x0,5m stor. Skärvig sten (0,1-0,2 m stora stenar) syntes i schaktkant (NO delen synlig). Framkom 0,35 m under marknivån i kulturlager.

A4 *Härdgrop* (Schakt 4). 1,7x1,7 m stor. Belägen i V schaktkanten (AK:s utredningsschakt från 1991?). Stensatt kant med 0,1-0,2 m stora stenar (enstaka var skörbrända). Rensfynd: obrända djurtänder och bränd lera. Framkom 0,3 m under marknivån i kulturlager.

A5 *Stolphål* (Schakt 4). 0,7x0,7 m stort. Skonig av 0,1-0,25 m stora stenar. Framkom 0,25 m under marknivån i kulturlager.

A6 *Härd* (Schakt 4). 0,5x0,5m stor innehållande sot och skörbränd sten. Stenarna var 0,05-0,1m stora. Framkom 0,3m under marknivån i kulturlager.

A7 *Stolpbål* (botten) (Schakt 4). Övre delen bortschaktad. 0,3x0,3 meter stort. Skoning av 0,1 m stora stenar. Framkom 0,4m under marknivån i kulturlager.

A8 *Härd* (Schakt 4). 0,9x0,9 m stor. Rikligt med 0,1-0,2 m stora skärvigastenar. Framkom 0,25 m under marknivån i kulturlager. Utgrävd till hälften.

RAÄ 92:2

A1 *Stenansamling* (Schakt 13). 1,3x0,8 meter stor bestående av 0,3-0,5 meter stora stenar. Stenarna framkom vid marknivån och sträckte sig ca 0,2 meter ner i marken. Under stenarna framkom ett sotigt rödbrunt 0,15 meter tjockt lager bestående av bränd lera, sand och kolstänk. Under stenarna, i det rödbruna lager, grävdes provruta 5. Stenarna var löst liggande varför bedömningen gjordes att anläggningen var av historiskt datum.

A2 *Härd* (Schakt 13). 0,8x0,4 meter stor. Halva anläggningen låg utanför schaktväggen. Cirkulär anläggning bestående av stenar i storleken 0,1-0,15 meter, varav flera skörbrända. Framkom 0,15 meter under marknivån. Anläggningen utgrävd till hälften. Kol påträffades ej.

Bilaga 3

PROVRUTOR OCH FYND

RAÄ 255:4

Provruta 1. var 1 x 1 meter stor och belägen i schakt 5. Rutan är stickgrävd, vilket påbörjades 0,2 meter under torven. *Stick 1* utgjordes av 0,1 meter stenig mo. Detta bedömdes som ett förhistoriskt kulturlager med keramik (A1-gods) och bränd lera. I botten fanns opåverkad stenig mo.

Provruta 2. 0,5 x 0,5 meter stor. Torven var 0,05 meter tjock. *Stick 1* påbörjades under torven och innehöll ett 0,08 meter tjockt lager med mylla och 0,02 meter mo. I *stick 2* fortsatte molagret. Inget kulturlager kunde identifieras.

Provruta 3. 0,5 x 0,5 meter stor. Torven var 0,05 meter tjock. *Stick 1* påbörjades under torven och innehöll mylla. *Stick 2* utgjordes av ett 0,1 meter tjockt molager med inslag av skärvig sten, spik (?) och bränd lera. Detta lager bedömdes vara ett förhistoriskt kulturlager. I botten av rutan fanns opåverkad mo.

Provruta 4. 0,5 x 0,5 meter stor. Torven var 0,07 meter tjock. *Stick 1* påbörjades under torven och innehöll mylla. I *stick 2* och *3* fanns opåverkad stenig mo.

Provruta 5. 0,5 x 0,5 meter stor. Belägen i en husgrund. Rutan är lager- och stickgrävd. *Lager 1* utgjordes av ett fyllnadslager, ca 0,2 meter tjockt, med inslag av tegel, fönster- och buteljglas, järnfragment, hästkosöm, spik, beslag, kniv, kritpipa, fajans- och rödgods. *Lager 2* var 0,01-0,05 meter tjockt och utgjordes av sättsand. *Lager 3* var ett 0,05 meter tjockt kulturlager med järnfragment, fönsterglas, tegel, bränd lera, keramik (BIIy) och kritpipsfragment. Utifrån fynden kan lagret dateras till 1600-1700-tal.

Under lager 3 grävdes det vidare med 0,1 meter tjocka stick. *Stick 1* utgjordes av ett mylligt kulturlager med inslag av obrända ben och kolstänk. *Stick 2* var av samma karaktär som stick 1 och hade fynd av obrända och brända ben, lerklining och kolstänk. *Stick 3* utgjordes av sandig mo, ca 0,1 meter tjockt, med fynd av obränt ben. I botten av stick 3 var det hård siltad sand, mot morän. I detta kulturlager hittades inga daterbara fynd men en preliminär bedömning av karaktär och sammansättning, tillsammans med andra fynd på ytan runtomkring gör att det sannolikt rör sig om förhistorisk tid. Man kan inte heller utesluta en medeltida datering.

RAÄ 405:1

Provruta 1. 1x1 meter stor och belägen i Schakt 3. Över rutan var torven ca 0,1 m tjock, därunder vidtog ett ca 0,15 m tjockt ljusbrunt matjordslager, med en del sten upp till 0,1 m i diameter. Matjorden var ca 0,35 m tjockt (urlakat?) och bitvis något mörkare än ovanliggande. *Stick 1:* 0,1 m kompakt silt, gråbrun, någon enstaka mindre sten (under 0,05 m), rikligt med små kolbitar, små bitar bränd lera. Fynd av två keramikfragment. *Stick 2:* 0,1 m silt (som ovan) men torrare och mer kompakt, enstaka små kolbitar och bitar av bränd lera. Sju stenar 0,05-0,12 m stora, varav ca fem av dessa i SV hörnet. Inga fynd. *Stick 3:* 0,1 m grävdes med fyllhacka och hackades igenom grovt med skärslev. Ej kol eller bränd lera, ljus gråbrun mo.

Provruta 2. 1x1 meter stor i schakt 2. Över rutan var torven ca 0,1 m tjock, därunder 0,15 m tjockt lager med lerig matjord. *Stick 1:* 0,1 m gråbrun lerjord, små bitar bränd lera, enstaka små kolbitar. Fynd av ett keramikfragment, ett benfragment. *Stick 2:* 0,1 m gråbrun lerjord med inslag av kolfragment och bränd lera. Två stenar 0,1 och 0,2 m stora varav den senare stack ned i stick 3, båda i rutans norra del. *Stick 3:* lera något mörkare än ovanliggande. Inga fynd. *Stick 4:* lera som bitvis skiftade i rödbrun ton.

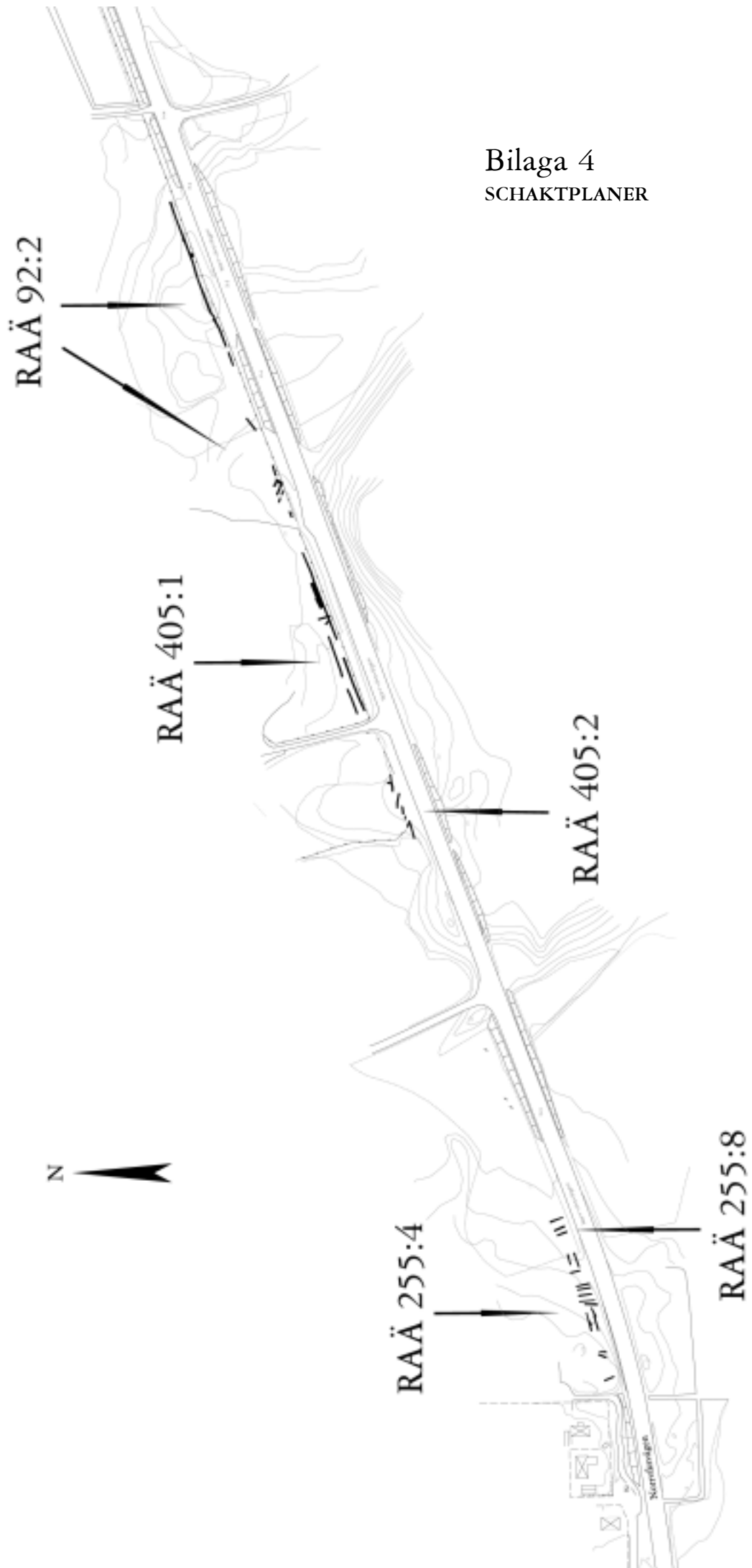
Provruta 3. 1x1 meter stor i schakt 4. *Stick 1:* 0,3 meter under torv i 0,15m djupt kulturlager. Fynd av bränd lera, kolstänk. Opåverkad lera i botten.

RAÄ 92:2

Provruta 4. 0,5x0,5 meter stor i schakt 12. Torven var 0,15 m tjock. Ploglager ca 0,25m. *Stick 1:* 0,15 m hård lerig mo med inslag av bränd lera och kolstänk. Opåverkad ljus lera i botten.

Provruta 5. 0,5x0,5 meter stor i schakt 13. Provrutan grävdes under en stenansamling, A1 bestående av stenar i storleken 0,3-0,5 m. Under stenarna fanns ett sotigt rödbrunt lager bestående av bränd lera, sand och kolstänk. *Stick 1* utgjordes av rödbrun sand. De första 0,05 m i *stick 2* utgjordes av detsamma som stick 1, men därunder vidtog ljus opåverkad sand.

Bilaga 4
SCHAKTPLANER

- Schakt med indikation
- Schakt utan indikation
- Provruta
- Ej berörda förlämnningar
- Anläggning

+ X 87530
+ Y 89950

0 25 m

RAÄ 26:1

RAÄ 255:8

RAÄ 255:4

RAÄ 255:1, 255:3

Norrtävsgränd

Dike

Kabel

Jordkällare

Y 90050 +
X 87500 +

